

УЛС ТӨР

С.ЧИНЗОРИГ: ДАХИЖ БИТГИЙ ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧДЫН ТЭТГЭМЖЭЭР ОРОЛЦООРОЙ

II нүүрт

ДЭЛХИЙ

БНХАУ ДИПЛОМАТ ЯЛАЛТ БАЙГУУЛЛАА

VI нүүрт

Дугаарын **60** мөр

Галт тэрэг
ТОГЛООМ Биш...

Н.БАТЗАЯА

Сүүлийн үед зарим нэгэн жолооч нарын хийрхэл хэрээс хэтэрлээ. Өдөр бүр гардаг авто машины осол галт тэрэгний аймшигт осол болох дөхөв. Ингэж хэлсний учир гэвэл энэ сарын 17-нд хариуцлагагүй жолооч нарын буруутай үйлдлээс болж томоохон хэмжээний осол гарах шахсан. Тодруулбал, Замын цагдаагийн газрын баруун урд уулзварын төмөр замын гарам дээр хоёр автомашин тэгэн зогсоноос болж ачааны галт тэрэг метр хүрэхгүй зайд тулж ирэн зогссон. Чадварлаг машинист залуусын ачаар өнөөдөр хүн бүр алаг хорвоогийн нарыг харан гэртээ элэг бүтэн амьдарцаж байна. Хэрвээ машинистууд зайгаа буруу тооцоолж, нэг секунд л алдсан бол өдийд гурван хүн амиа алдаж, гурван хүний гэр бүл, аав, ээж, найз нөхөд гашуун нулимстайгаа холилдон суух байсан биз.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

ҮЗЭЛ БОДОЛ

МАН-д бүтэн итгэлээ, ОДОО БҮРЭН ХӨГЖҮҮЛЭХИЙГ НЬ ХАРЦГААЯ

Н.ПУНЦАГБОЛД

Орон нутгийн сонгууль энэ сарын 19-нд боллоо. Сум, дүүргийн төлөөлөгчдийг сонгох сонгууль. Ухаандаа ард түмэн бидэнтэй хамгийн ойр ажиллах анхны шатны нэгжийг сонгох сонгууль юм. Хорооны Засаг даргаас авахуулаад дүүрэг, сумын удирдлагууд энэ сонгуулийн дараа тодорч, ажлаа эхлэх учиртай. Хэдийгээр түүхэнд байгаагүй муу ирдтэй сонгууль болж, нийслэлд цөөнгүй хэсэгт дахин санал хураалт явагдаж байгааг эс тооцвол МАН ялалт байгуулчихлаа. Монгол Улсын 360 гаруй сумын 200 гаруйд нь МАН ялсан гэсэн урьдчилсан мэдээ гарсан.

Нийслэлийн есөн дүүргийн дийлэнхэд нь ч МАН ялалт байгууллаа. Энэ сонгуулийн өмнө МАН-ын гол баримталсан суртал ухуулга нь “Манай намд бүтэн итгэчих. Тэгвэл бид Монгол Улсыг бүрэн хөгжүүлж, та нарыгаа сайн сайхан амьдруулна” гэх өнцөг байсан.

Тэгвэл Монголын ард түмэн МАН-д бүтэн итгэл хүлээлгэлээ. Одоо ирэх дөрвөн жилд бүрэн хөгжүүлж чадах эсэхийг нь харах л үлдэж байна. Ер нь хаана хаанаа МАН-ыг сонгож, ирэх дөрвөн жилд зүтгүүлэх нь зөв байсан. Тэртэй тэргүй УИХ, нийслэл, 21 аймагт МАН үнэмлэхүй ялалт байгуулсан.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

Дэлгэрэнгүй ярилцлагыг V нүүрнээс

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ

Манай сонины IV улирлын нэмэлт захиалга үргэлжилж байна

Улиралд **44** дугаар

Захиалгын үнэ **15400**

Монгол шуудан: 70078977
УБ шуудан: 70127027
Скай пост: 70121294
Түгээмэл шуудан: 70115025

ЗАСГИЙН ГАЗАР-100 ХОНОГ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЛБАР 100 ХОНОГТ

БОАЖЯ шинээр эмхлэн байгуулагдсан 100 хоногт бодит байдлаа дүгнэх, ирэх дөрвөн жилийн төлөвлөгөө зорилтоо гаргах, тулгамдсан асуудлуудаа шийдэх, УИХ, Засгийн газраар шаардлагатай хууль, тогтоомжуудыг батлуулах чиглэлээр идэвхтэй ажиллалаа.

БОАЖЯ-аас эмхлэн байгуулагдсан эхний 100 хоногт хийсэн ажлынхаа заримыг тоймлон хүргэе.

Монгол Улс Парисын хэлэлцээрт нэгдэн оров

СОР21-CMP11
PARIS 2015
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE

Дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлттэй сааруулах, түүний үр дагаврыг бууруулах чиглэлээр дэлхийн улс орнууд идэвхтэй хамтран ажиллаж, 2015 оны арванхоёрдугаар сард Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай НҮБ-ын суурь конвенцийн Талуудын 21 дүгээр Бага хурлаар Парисын хэлэлцээр баримт бичгийг баталсан. Уур амьсгалын өөрчлөлт Монгол Улсад илүү хүчтэй тусч буйн нэг илэрхийлэл нь өнгөрсөн зун Ганга нуур ширгэсэн явдал юм. БОАЖЯ-наас Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай НҮБ-ын суурь конвенцийн Парисын хэлэлцээрийг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, УИХ-ын 2016 оны есдүгээр сарын 1-ний өдрийн хуралдаанаар батлуулсан.

Үргэлжлэл нь IV нүүрт

EPSON
EXCEED YOUR VISION

L-СЕРИЙН ПРИНТЕРЭЭ АВААД

ХОРОО 10% ХӨНГӨВҮҮЛЖ АВААРАЙ

7575-3535 | www.pcmall.mn | /PCmallOfficial

ХААН банк				Хугалгаа хөгжлийн банк						
	Авах	Зарах		Авах	Зарах		Авах	Зарах		
АМ.ДОЛЛАР	2325.00	2339.00	ФУНТ	2799.00	2898.00	АМ.ДОЛЛАР	2327.00	2340.00		
ЕВРО	2505.00	2573.00	РУБЛЬ	35.90	39.00	ЕВРО	2490.00	2604.00		
ИЕН	22.19	22.77	ЮАНЬ	343.50	347.40	ИЕН	21.94	23.07		
								ЮАНЬ	343.50	347.40

Өчигдрийн 19.00 цагийн байдлаар

УЛС ТӨР

МЭДЭЭЛЭЛ

Дуучин
Г.Ариунбаатарт
“Чингис хааны
одон” хүртээнэ

Чингис хааны мэндэлсэн өдөр буюу Монгол бахархлын өдөр энэ сарын 31-нд тохионо. Энэ өдрийг тохиолдуулан Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлигаар Төрийн бичгийн даргаар Чингис хаан одонг гардуулдаг уламжлалтай билээ. Их эзэн хааны мэндэлсэн өдөр буюу "Монгол бахархлын өдөр"-өөр эх орныхоо тусгаар тогтнол, үндэсний эв нэгдлийг бэхжүүлэх, түүх соёлынхоо уламжлалыг судалж, хойч үедээ өвлүүлэх, тэдгээрийг дэлхий дахинд сурталчлан таниулах үйлсэд үнэтэй хувь нэмэр оруулсан нэг хүнийг шагнадаг юм.

Өнгөрсөн жилийн одонгоор зохиолч, яруу найрагч Г.Мэнд-Ооёог шагнасан билээ. Тэгвэл Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Ц.Элбэгдоржийн зарлигаар Төрийн дээд шагнал, тэргүүн зэргийн одон Чингис хаан одон хүртэх эрхмийг өнгөрсөн баасан гарагт зарлалаа. Энэ удаагийн шагналын эзэнээр Маринский театрын гоцлол дуучин Ганбаатарын Ариунбаатарт энэхүү шагналыг хүртээхээр болсон байна.

ЧУУЛГАНЫ ТАНХИМААС

С.ЧИНЗОРИГ: ДАХИЖ БИТГИЙ ТӨРИЙН АЛБАН
ХААГЧДЫН ТЭТГЭМЖЭЭР ОРОЛДООРОЙ

Ж.ОТГОН

УИХ-ын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2017 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2018-2019 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төслийг хэлэлцэж гишүүдийн 70.9 хувийн саналаар бэлтгүүлэхээр Төсвийн байнгын хороонд шилжүүлжээ. Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн Төсвийн хүрээний мэдэгдэлд Уул уурхайн томоохон төслүүдийг эрчимжүүлэх, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татах, эдийн засгийг солонгоруулах замаар ДНБ-д эзлэх хувийг 2017 онд 3.0 хувь, 2018 онд 5.1 хувь, 2019 онд 7.1 хувьд хүргэх, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан эдийн засгийн хүндрэлгийг даван туулах бодлоготой уялдуулан нийгэм, эдийн засгийн ач холбогдолтой бусад томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж, төсвийн орлогын бааз суурийг нэмэгдүүлэх зэрэг зарчмыг баримтлах юм байна. Түүнчлэн “Оюутолгой” төслийн далд уурхай, “Тавантолгой”, “Тавантолгой цахилгаан станц”, “ЦЦС-3”-ын өргөтгөл, “Тацуурт” зэрэг томоохон төслийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх замаар төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх, Засгийн газраас өмч хувьчлалын бодлого боловсруулж, төрийн өмчит хуулийн этгээдийг хувьчлах, алдагдалтай ажиллаж байгаа төрийн өмчит компанийн менежментийг сайжруулах замаар ашигт ажиллагааг дээшлүүлэх зэрэг оновчтой арга хэрэгслийг хэрэгжүүлэх ажээ.

Уг хуулийн төсөлд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2017 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2018-2019 оны төсвийн төсөөллийг тооцон үзэхэд нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын ДНБ-д эзлэх хувь 2017 онд 22.8 хувь, 2018 онд 23.4 хувь, 2019 онд 22.7, нийт зарлагын ДНБ-д эзлэх хувь 2017 онд 32.7 хувь, 2018 онд 30.9 хувь, 2019 онд 28.2 хувь байхаар тооцож нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдлын ДНБ-д эзлэх хувийг 2017 онд 9.9 хувь, 2018 онд 7.5 хувь, 2019 онд 5.5 хувь байхаар тусгагдсан байна. Мөн өнөөгийн үнэ цэнээр тооцсон улсын өрийн нийт хэмжээг 2017-2019 онд Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан хязгаараас хэтрэхгүй байхаар тооцож, хуулийн төслийг боловсруулжээ.

Б.Чойжилсүрэн: Бондыг
бондоор санхүүжүүлэхээс
өөр эх үүсвэр алга

Хэлэлцүүлгийн шатанд УИХ-ын гишүүн Л.Энх-Амгалан “2017 оны төсвийн алдагдлыг 2.5 их наяд төгрөгөөр багтах болж байна. 2017, 2018 оны сорилт бол гадаад өрөө ямар эх үүсвэрээр санхүүжүүлэх вэ. 60 хоногийн дараа 580 сая ам.доллар төлнө. Арилжааны банкуудын дотоод өрөнд таван их наяд төлөх ёстой. Цаг хугацаа тулсаа. Гэтэл төсвийн 2.5 их наядын алдагдлыг юугаар санхүүжүүлэх вэ. Том төслүүд шууд хөдлөөд эдийн засаг 3.8 хувиар өсөх үү. Төсвийн алдагдлаа ДНБ-ийн 10 хувь руу дөхүүлээд батлах юм бол зээлжих зэрэглэл буурна. Олон улсын зах зээл дээрээс босгох мөнгө маш үнэтэй босно. Эдийн засгийн өсөлтөө өөдрөг авсан хэрнээ орлого нь

600 тэрбумар өсөхөөр тооцож. Хэр бодитой төсөөлөл вэ. Төсвийн алдагдлыг бууруулах боломж байна уу. Төсвийн зарлагын реформын асуудлыг нэлээн ярьсан. Ирэх онуудад энэ тал дээр юу хийх вэ. Хийж байгаа таамаглал нь төсвийн төсөөлөл дээрээ хэр буув. Концессын гэрээний үнийн дүнг хэлж өгөөч, 2017, 2018, 2019 онд маш том зардал ирэх гээд байна. Тооцсон тооцоолол байна уу” гэдгийг тодрууллаа. Харин Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэн “Төсвийн алдагдал хоёр их наядад хүрлээ гэлээ. Ийм нөхцөл байдалд Засгийн газар орсон. Тийм учраас 2016 оны төсвийн тодотголын алдагдлыг 18 хувьтай баталсан. Тодотгол хийгээгүй бол 28 хувьтай байсан. 2017 онд төсвийн алдагдлыг хоёр дахин шахам буулгаад оруулж ирсэн. Нэг зүйл ажиглагдсан нь орлого буурахаар зарлагаа бууруулдаггүй, зээл авдаг гинжин хэлхээ явж иржээ. Одоо бид бондыг бондоор санхүүжүүлэхээс өөр эх үүсвэр

Гэрэл зураг Г.АРГУУЖИН

алга. Засгийн газар хэд, хэдэн төрлийн хэлэлцээр хийж байна. Сүүлийн жилүүдэд төсвийн орлогыг хэт өндөр тавьдаг байсан, үүнээс болж нэг их наяд төгрөгөөр буурдаг байсан. Ийм учраас орлогыг илүү бодитой болгохыг оролдсон. Засгийн газар төсвийн зарлагын реформыг хийх гэж оролдсон. Найман төрлийн татварыг нэмэгдүүлж, хүн амын 2-3 хувьд хамаарах татвар оруулж ирсэн, батлуулж чадаагүй. Төсвийн зардал дээр тодорхой хэмжээний зардал бууруулахаар оруулж ирсэн ч УИХ хүлээж аваагүй. Өмнөх Засгийн газрын үед 1.8 их наяд төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний концесс байгуулагдсан, 2017 оны төсөвт тодорхой хэмжээний зардлыг төсөвт суулган оруулж ирсэн” гэсэн хариулт өглөө.

Дарга нар нь чуулгандаа
сууж, ажил хэрэгч
баймаар байна гэв

УИХ-ын гишүүн Ө.Энхтүвшин “Засгийн газар том зорилтдоо хүрэхэд бүх юмаа дайчилж байж хүрнэ. Үрэлгэн зардлыг хасах талын юм Засгийн газарт дутаж байна. Зарим сайд төрлөг байшин шиг 10 өрөөтэй албан засагчид сууж байгаа. Манайхан хийгээгүй л дээ. Тэдгээрийг хурааж аваад сургууль, цэцэрлэг болгох хэрэгтэй. “Оюутолгой” улсын төсөвтэй тэнцэх хэмжээний орлого хийсэн хэрнээ зургаан хувьтай тэнцэх хэмжээний татвар л улсад төлж. Оюутолгойн 34 хувиас би битгий хэл ач гуч маань ч ашиг хүртэхгүй, Монголын өр болоод л яваад байхаар байна. Энийг яаж шийдэх вэ. Өнгөрсөн хугацаанд бие, биенээ баахан идсэн, ууснаар

нь дуудлаа. Буруутан нь хэн бэ гэдгийг тогтоох үйл явц дэндүү удаан байна. Дөрвөн сар өнгөрлөө, энийгээ тогтоогоод гаргаад ир. Тэр талаас “Танайхаас ч хүн оролцсон” гээд хэлээд байна. Манайхнаас оролцсон хүн байвал зарла. Толгойг нь илэхгүйгээр хариуцлагыг нь хүлээлгэ. Хэн ч байсан 461-д нь аваачаад асуух хэрэгтэй” гэв. Ц.Нямдорж гишүүний хувьд “Ирэх жилийн эдийн засгийн амьдралын шийдвэрүүдийг гаргах гэж байна. Тиймээс энэ байнгын хорооны дарга нар нь чуулгандаа сууж, гишүүдийн ярьж байгааг судалж, сонсоод, ажлын албаараа дамжуулан судалгаа хийлгээд ажил хэрэгч байх хэрэгтэй байна” хэмээн намын нөхөддөө шүүмжлэлтэй хандав. Учир нь УИХ-ын чуулганаар 2017 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2018-2019 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төслийг хэлэлцэж байхад хуралдаанд Төсвийн хорооны дарга, Эдийн Засгийн

хөрөгөөр хамгийн зөв зүйл байсан, та нар улстөржөөд байхгүй болгосон. Насны хийгээ тэтгэвэртээ гарсан болгондоо өгөөч ээ” хэмээв. Харин Ц.Нямдорж нь Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэн “Бид төсвийнхөө орлогыг бодитой төлөвлөсөн. Орлого давах юм бол тухайн үед нь төсөвт тодотгол хийгээд зарцуулах эрх бий. Тэгэхгүй бол төсвийн орлого нэг их наяд төгрөгөөр тасардаг. Засгийн газар төсвийг биелүүлж болохуйц байдлаар төсөөлсөн. 36 сарын тэтгэлгийг хуучин байснаар сэргээсэн. Танай намыг олонх байхад ч үйлчилж байсан, цаашаа үргэлжлээд явахаар оруулж ирсэн. Хүүхдийн мөнгөний тухайд эх үүсвэр хүрэхгүй байгаа учраас л зорилтот хэсэгт олгохоор шийдвэрлэсэн.

“Насны хишиг” шүүмжлэл дагуулж байгаа нь үнэн. Гаргаж чадаж байгаа эх үүсвэр нь 20 орчим тэрбум төгрөг. Энэндээ тохируулаад мөрийн хөтөлбөрөө

Б.Пүрэвдорж: Л.Элдэв-
Очир, Л.Энх-Амгалан нар
100 тэрбум төгрөгийг
улсад буцааж өгөөрэй

УИХ-ын чуулганы үдээс хойших хуралдаанаар Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай, түүнтэй холбоотой хуулийн төслүүдийг хэлэлцсэн юм. Хэлэлцүүлгийн шатанд төрийн албан хаагчдад олгох 36 сарын тэтгэмж, хүүхдийн мөнгө, хамтын тэтгэвэр, хүүхэд харах үйлчилгээний асуудлыг нэлээд олон гишүүн хөндсөн. Тухайлбал, УИХ-ын гишүүн Д.Эрдэнэбат “Төсвийн орлогыг төсөөлөхдөө дутуу авсан байна. Зэсийн үнийг 66 ам.доллараар дутуу оруулж ирлээ, үүнээс 50 тэрбум төгрөг үлүү гарах тооцоолол бий. Нүүрсний үнийг өнөөдрийн байгаа үнээр буюу 50 ам.доллар гэж оруулж ирлээ, 70 ам.доллар байна. Төрийн албан хаагчдад олгох тэтгэлгийг 36 сар талын юм Засгийн газарт дутаж хүртэл гэдэг юм битгий тавиагч ээ. 36 сар гэдэг тоог илэрхийлж байгаа шиг 10 өрөөтэй албан засагчид сууж байгаа. Манайхан хийгээгүй л дээ. Тэдгээрийг хурааж аваад сургууль, цэцэрлэг болгох хэрэгтэй. “Оюутолгой” улсын төсөвтэй тэнцэх хэмжээний орлого хийсэн хэрнээ зургаан хувьтай тэнцэх хэмжээний татвар л улсад төлж. Оюутолгойн 34 хувиас би битгий хэл ач гуч маань ч ашиг хүртэхгүй, Монголын өр болоод л яваад байхаар байна. Энийг яаж шийдэх вэ. Өнгөрсөн хугацаанд бие, биенээ баахан идсэн, ууснаар

хөрөгөөр хамгийн зөв зүйл байсан, та нар улстөржөөд байхгүй болгосон. Насны хийгээ тэтгэвэртээ гарсан болгондоо өгөөч ээ” хэмээв. Харин Ц.Нямдорж нь Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэн “Бид төсвийнхөө орлогыг бодитой төлөвлөсөн. Орлого давах юм бол тухайн үед нь төсөвт тодотгол хийгээд зарцуулах эрх бий. Тэгэхгүй бол төсвийн орлого нэг их наяд төгрөгөөр тасардаг. Засгийн газар төсвийг биелүүлж болохуйц байдлаар төсөөлсөн. 36 сарын тэтгэлгийг хуучин байснаар сэргээсэн. Танай намыг олонх байхад ч үйлчилж байсан, цаашаа үргэлжлээд явахаар оруулж ирсэн. Хүүхдийн мөнгөний тухайд эх үүсвэр хүрэхгүй байгаа учраас л зорилтот хэсэгт олгохоор шийдвэрлэсэн.

“Насны хишиг” шүүмжлэл дагуулж байгаа нь үнэн. Гаргаж чадаж байгаа эх үүсвэр нь 20 орчим тэрбум төгрөг. Энэндээ тохируулаад мөрийн хөтөлбөрөө

битгий оруулж ир” гэсэн юм. Харин Б.Пүрэвдорж “Хүүхэд харах үйлчилгээнд таван тэрбум төгрөг зарцуулж байсан. Гэтэл үүнийг хасчихлаа. Энэ үйлчилгээнд 1200 хүн ажиллаж байгаа түүний ар гэр гээд таван мянган хүн, 6700 хүүхэд хамрагдаж байсан. Тэгвэл эцэг, эхийг нь тоолоод үзэхээр Хүүхэд харах үйлчилгээнд нийтдээ 25 мянган хүн үр ашгийг нь хүртэж байна. Гэтэл үүнийг хасаад, оронд нь дөрвөн тэрбум төгрөгийн зардал бүхий дэд сайд нар буюу 13 хүний асуудлыг оруулж ирсэн. Ийм албан тушаалтнуудыг дэмждэг, ард түмнээ ялгаварладаг төсөв оруулж ирж байгаад харамсч байна. Одоо сонгуулиуд дуусчихлаа. Улс төржихөө болих шаардлагатай. Харж байхад УИХ-ын гишүүн Л.Элдэв-Очир, Л.Энх-Амгалан хоёр их улс төржиж байх шиг байна. Тавантолгой дээр тавьсан 270 км замыг 110 тэрбум төгрөгөөр “Эм Си Эс” компани барьсан. Харин дөрвөн жил ашигласны дараа түмэн нөхөөс

мянган хагархайтай болсон замаа 170 тэрбум төгрөгөөр улсад шавхсан. Дөрвөн жилийн ашиглалтын буцааж хасаад 70 тэрбум төгрөг болох байсан зам. Тиймээс Л.Элдэв-Очир, Л.Энх-Амгалан нар тэр 100 тэрбум төгрөгийг улсад буцааж өгөөрэй. Та нарыг их улс төржих тусам би гишүүдтэй холбоотой компаниудын асуудлыг тоо баримттай дэлгэх болно шүү гэдгийг хэлмээр байна” хэмээн бухимдсан юм.

Дашрамд дуулгахад, өнгөрсөн баасан гарагийн УИХ-ын чуулганы нэгдсэн хуралдааны дундуур хурлыг түр завсарлуулж, УИХ-ын даргын дэргэдэх зөвлөл хуралдсан юм.

Энэ удаагийн УИХ-ын даргын зөвлөлийн хуралдаанаас шинэ долоо хоногт УИХ, Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх хуулийн төслүүдийг гаргасан. Үүнд “Эрдэнэт”-ийн асуудал багтжээ. ОХУ-ын “Ростех” корпораци эзэмшиж байсан “Эрдэнэт” үйлдвэрийн 49 хувийг “Монгол ээс” компани худалдан авах шатанд төрийн эзэмшил болох 51 хувийг эрх мэдэлгүй болгож хууль зөрчлөө гэх асуудлыг УИХ-ын дэд дарга Ц.Нямдорж тавьж, энэ асуудлыг судлахыг Засгийн газраас шаардсан. Улмаар Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэнгээр ахлуулсан ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж, дүгнэлт гаргасан юм. Тус ажлын хэсгээс гаргасан дүгнэлтээр Сангийн сайд асан Б.Болорын “Эрдэнэт” үйлдвэртэй холбоотой гаргасан тогтоол нь хууль зөрчсөн байна хэмээн үзсэн. Мөн энэ асуудалтай холбогдуулж, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт Авлигатай тэмцэх газарт хандаад байгаа. Тэгвэл шинэ долоо хоногт УИХ-аар уг асуудлыг хэлэлцэх болж байна.

Ц.Элбэгдорж машингүй, Ж.Эрдэнэбат гурван машинтай гэнэ

Шинээр сонгогдсон болон томилогдсон өндөр албан тушаалтнуудын хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг АТГ-аас олон нийтэд дэлгэсэн билээ. Тэгвэл Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд нарын хувьд Ц.Элбэгдорж машингүй, газаргүй гэнэ. Тодруулбал, жилийн орлого нь 88233.9 мянган төгрөг ажээ. Тэрбээр хоёр орон сууцтай бөгөөд машингүй, эзэмшил газаргүй юм байна. Харин мал сүргийн хувьд 28 адуу, найман үхэр, таван ямаа, 25

хоньтой. Түүнчлэн, 635 сая төгрөгөөр үнэлэгдэх үнэт эдлэлтэйгээс гадна хадгаламжиндаа 57 сая төгрөгтэй аж. Мөн зээлгүй бөгөөд Муштаг ХХК, Анх Эрдэнэ ХХК, Либерти дээд сургууль, АСУ ХХК, Женко тур бюро ХК, Ремикон ХК зэрэг байгууллагдах хувьцаа эзэмшдэг юм байна. Харин Ерөнхий сайд Ж.Эрдэнэбат гурван машинтай гэнэ. Түүний нийт орлого 99 сая төгрөг. Тэрбээр гурван байртайгаас гадна Toyota

Highlander, Toyota Land Cruiser 105, Lexus 570 маркийн гурван машинтай аж. Түүнчлэн, мал сүргийн тоо толгойн хувьд адуу-22, хонь-232, үхэр-32, нэг хурдан удмын адуутай бөгөөд 0.07 га эзэмшил газартай, 71 саяар үнэлэгдэх үнэт эдлэл, хадгаламжиндаа 21952.95 мянган төгрөгтэй гэнэ. Харин Сүүтэй ХХК, Хэрх-Илч ХХК, Хэрх-Өргөө ХХК, Гүн сан эрдэнэс ХХК зэрэг компанид хувьцаа эзэмшдэг юм байна.

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ

18 дахь жилдээ

Ерөнхий эрхлэгч: **С.ГАНТОГОО**

Орлогч эрхлэгч: **Ч.ЧУЛУУНЦЭЦЭГ 99189158**

Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга: **Э.ЭНХЦЭЦЭГ 88873012**

Ахлах редактор: **Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842**

Шуурхай мэдээлэл, эрэн сурвалжлах алба: **Н.ПУНЦАГБОЛД 88096454**

Улс төр, гадаад мэдээлэл, эдийн засгийн алба: **Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842**

Гэрэл зургийн алба: **Г.АРГУУЖИН 96017873**

Компьютерийн алба: **Б.ГАНЗОРИГ 99998796**

Маркетинг, зар сурталчлалын алба: **Н.АЛТАНЦЭЦЭГ 99173710**

Захиалга, борлуулалтын алба: **М.ДАВААДУЛАМ 99042510**

Э.САЙНЗАЯА 99197866

Дугаарыг эрхлэсэн **Н.ПУНЦАГБОЛД**

Улсын бүртгэлийн дугаар: 907300528
Индекс: 100757

Редакцийн хаяг: **Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, Чөлөөт хэвлэл сан /Хэвлэлийн хүрээлэн/, 2 давхар, 209, 211 тоот**

Харилцах утас, факс: **976-70113551**

“Монголын мэдээ” сонины редакцид эхийг бэлтгэж, “Чөлөөт хэвлэл сан”-ийн хэвлэл үйлдвэрт хэвлэв.

ҮЗЭЛ БОДОЛ

Дугаарын **60** мөр

Галт тэрэг
ТОГЛООМ Биш...

МАН-Д БҮТЭН ИТГЭЛЭЭ, ОДОО БҮРЭН ХӨГЖҮҮЛЭХИЙГ НЬ ХАРЦГААЯ

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Гэвч азаар машинист залуус шуурхай ажиллаж, 700 метр газраас хурдаа тооцоолон аймшигт осол гарахаас урьдчилан сэргийлж, бүрэн зогсч чадсан юм. Гэхдээ энэ явдал дахин давтагдахгүй гэх нөхцөл үгүй. Бас байнга аз тохионо гэж ч юу байх вэ дээ. Нэгэнт л сургалтад хамрагдаж, шалгалтыг нь өгөөд жолооч болох эрхээ авсан л бол замын хөдөлгөөний дүрмээ баримталбал дээргүй юу жолооч нар минь. Аль эсвэл их хотын түгжрэйд дүрмээ мартчихсан бол дахин нэг эргүүлээд харчихвал яасан юм. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд "Төмөр замын гарам нэвтрэх" талаар маш тодорхой зааж өгсөн байх юм. Тухайлбал, "Жолооч төмөр замын гарам дээр очихдоо аюулгүй байдал хангагдсан эсэхийг магадлана. Тэмдэг тэмдэглэгээ, хаалтын байдал, жижүүрийн заалтыг удирдлага болгоно" гэж нарийн заажээ. Мөн гэрэл нь анивчиж ассан, хаалт нь хаалттай, дууг дохио өгч байвал, жижүүр орохыг хориглосон дохио өгч байгаа үед гарам руу орж болохгүй гэсэн заалт ч байна. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд хүртэл галт тэрэгний гармаар гарахдаа хэрхэн зорчих талаар нарийн зааж өгчихөөд байхад жолооч нар замын түгжрэлээр түрий барьж хүссэн газар руугаа чихэх шаардлага алга. Энэ сарын 17-нд галт тэрэгний хөдөлгөөн зогсох болсон шалтгаан нь замын түгжрэл. Өөрөөр хэлбэл, замын түгжрэлээс болж хоёр машин галт тэрэгний гарман дээр тэгнэж зогсоод гагцхисан гэнэ. Тэдний хэлж буйгаар замын түгжрэл л энэ бүхэнд буруутай аж. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 12.5 дугаар зүйлд хүртэл түгжрэл саатал үүсвэл галт тэрэгний гарам руу орохыг хориглоно гээд заагдсан байхад хэдий болтол өөрсдийгөө хамгаалах гэсэн юм. Ямар ч түгжрэлтэй гэсэн галт тэрэг ирж байгаа дохио дуугарах үед эхний жолооч л зогсох шугамныхаа ард зогсчихвол бусад нь ч гэсэн дагаад зогсоно шүү дээ. Нэгэнт машин нисдэг болоогүйгээс хойш таны дээгүүр нисдэг урд чинь гарчихна гэж саидрах хэрэггүй. Зүгээр л жолооч бүр замын хөдөлгөөний тухай хуулиа дээдэлж, дүрмээ биелүүлчихсэн бол галт тэргэнд дайруулах шахах дээрээ тулахгүй л байсан.

Тэр бүү хэл гарам автомат саадаар тоноглогдсон учраас галт тэрэг 1000 метр хүртэлх зайд ойртон ирэхэд хаалт автоматаар буудаг гэнэ. Хаалт буухаасаа өмнө 8-12 секундын турш дуут дохиогоор жолооч нарт анхааруулга өгдөг байна. Ийм нарийн шат дараалалтай анхааруулга өгсөөр байтал галт тэрэгний гарам руу орж явж л байдаг. Галт тэрэг ойртох үед тухайн үеийн жижүүр машин доторх хүмүүсийг буу гэсэн ч буугаагүй аж. Галт тэрэг ойртон ирж байхад машинаасаа буухгүй гүрийнэ гэдэг бас л бөх зориг. Гэхдээ нарийн дүрэм, журам, анхааруулгатай төмөр замын гарам дээр түгжрэл ярьж зогсох ч хэрэггүй. Хэрэг явдал бишидвэл түгжрэл гэж ч хэлж амжилгүй хорвоог орхих болно шүү жолооч нар минь. Манай жолооч нарт хар зам дээр түгжрэлд уурсан хоорондоо уралдаж уран жолоодлого үзүүлдэг гэм бий. Хатуухан сануулахад төмөр зам бол та нарын хар зам дээрх түгжрэлээс гарах гэж улайрдагтай адил тоглоом биш. Төмөр замын ажил цаг, минут, секундээр явагддаг юм. Юмыг яаж мэдэх вэ дээ одоо ч гэсэн замын хөдөлгөөний дүрмээ нэг эргүүлээд харчихна биз. Мартсаныг чинь сануулаад өгнө.

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Завханыг эс тооцвол. Сая болсон орон нутгийн сонгуулиар Сүхбаатар аймагт АН нэг хүнээр давж гарч, олонхи болох шиг боллоо. Бусдаар бол МАН илт давуу ялчихаад байгаа. Ийм үед сум, дүүрэгт АН ялаад ч яах юм билээ. Яах вэ, нэг талаараа хяналт тавих боломж бий. АН ч сонгуулийн өмнө ийм утгатай сурталчилгаа хийсэн. Гэхдээ нөгөө талаас нь аваад үзвэл дөрвөн жилийн дараа улс орны байдал дээрдээгүй, эдийн засаг хол дээрээ босохгүй, одоогийн бахь байдаг хэвээрээ л байвал МАН барьцана биз дээ. "Бид дээрээ ажил хийх гэж, өчнөөн зөв бодлого гаргаж, зүтгэж ажилласан. Харамсалтай нь АН доод шатандаа бүх бодлогыг үгүйсгэж, ажил балласан" гээд яриад сууж байх магадлалтай юм. Тийм болохоор МАН-ыг аль ч шатанд нь сонгох нь зөв зүйтэй алхам байлаа. Дөрвөн жилийн дараа байдал хэвээрээ байвал тэдэнд чихэх хүн ч байхгүй. Эртнээс малтах нүх ч үлдээгүй. Сорөг хүчин гэж УИХ, нийслэл дээр алга. Тэд дураараа ямар ч бодлого гаргаад, хууль санаачлаад, боловсруулаад, олон хүний хүчээр түрээд батлаад, хэрэгжүүлээд явчихна. Одоо МАН-д ямар ч саад алга. Гагцхүү улс орныхоо төлөө өчүүхэн ч болов сэтгэл гарган зүтгэх л үлдээд байна. Тэдний ганц барих бодлого нь гуравхан сая хүнтэй, өчүүхэн жижиг эдийн засагтай, асар их баялагтай энэ улсыг хол дээр нь босгож, цашид жаахан шуурганд ганхаад байхааргүй болгох л байна. Түүнээс биш амлалтаа биелүүлнэ, мөрийн хөтөлбөртөө тусгасан бүгдийг хэрэгжүүлнэ гээд, төсвөө улам тэлж, эдийн засгаа алах юм бол тэгээд л өнгөрөө. Одоо л "идэж уух", авлига авах, оффшор данс руугаа Монголын мөнгийг зөөж, үрэн таран хийхийн хүслээ бага ч болов дараад, сэтгэл гарган зүтгэх л хэрэгтэй байна. Өнөөдрийг хүртэл тэд нам, эвсэл, фракци, нутаг ус, компани гээд бүхий л ашиг сонирхлоороо талцаж, энэ улсын хөрөнгө мөнгийг "салтаа" хавьдаа нуулаа. Хэдэн үеэрээ барж идэхээргүй хөрөнгөтэй боллоо, энэ улстөрчид. Одоо эрх биш нэг ханаж, цадаа байлгүй дээ. Нэг хүн 5,6 байртай, хэдэн арван машинтай, компанитай байна. Гадаадад хэдэн саяар тоологдох ам.долларын хадгаламжтай, үнэт зүйл нь гэхэд тэрбум төгрөгөөр хэмжигдэж байгаа. Тэгээд одоо улсаа бодох цаг болсон юм биш үү. Ард түмэн тэгж ч итгэж МАН-д итгэл хүлээлгэлээ. Гагцхүү энэ намын улсаа бүтэн хөгжүүлэхийг хүлээхээс. Гэхдээ зөв хөгжүүлэх хэрэгтэй байна. Төрийн залгамж чанарыг хадгалах хэрэгтэй. Өмнөх удирдлагуудаас хэрэгтэй, зөвийг нь үлдээмээр байгаа юм. Мөн олоод, өөрсдөө хумслаад үлдсэн хэдэн төгрөгөө дэмий халамж байдлаар тараамааргүй байна. Монгол Улсад төрсөн энэ гурван сая хүнд сайхан амьдрах заяа байх ёстой биз дээ. Хэрвээ МАН-ынхан минь, бүтэн итгэж

Гэрэл зургийг Г.АРТУУЖИН

байхад бүрэн хөгжүүлж чадахгүй бол дараагийн сонгуулиар нусаа хацартаа наана шүү. Сая орон нутгийн сонгуулиар яав. УИХ-ын сонгуульд ялалт байгуулаад, албан тушаалын Засгийн газар байгуулснаасаа хойш МАН-ынхан юу хийв. Бараг л юм хийж чадсангүй. Тиймдээ ч ард түмний итгэл алдарч эхэлж байна. Энэ нь 360 гаруй сумын 10 гаруйд нь АН ялалт байгуулснаас харагдана. Өмнө нь хэзээ ийм олон суманд АН ялалт байгуулж байсан билээ. Өнгөрсөн 2012 оны сонгуулийг эс тооцвол. Өдийг хүртэл МАН л бүх сум, дүүрэг, ер нь хаа сайгүй л төр барьж байсан. Тэгвэл одоо ард түмэн хэн юм хийж чадсан, улс орныг хөгжүүлээнд нь саналаа өгдөг болж. Хэдхэн төгрөгт хууртагддаг цаг өнгөрч байсан. Өдөр ирэх тусам иргэд

мэдээллийг хурдан шуурхай авч, түүнийгээ өөрсдөө боловсруулж, зөв бурууг нь ялгаж, салгадаг болчихлоо. Засгийн газар 100 хоногт юу хийв. Өмнөхтэй харьцуулахад ямар байв. Зөв алхам хийв үү, буруу байв уу гэдгийг ухаж ойлгодог болсон. Одоо сонгуулийн өмнө жаахан мөнгө өгөөд бүхнийг болгочихдог цаг өнгөрсөн байна. АН "сайн хувьцаа" гээд мөнгө тараасан, тэглээ гээд яав. Амжилтад хүрсэнгүй. МАН хүүхдийн мөнгийг гацааж байгаад сая сонгуулийн өмнө гурван сараар нь өглөө. Тэгээд яав, иргэд өөрсдийнхөөрөө л сонгож байна. Дээрээс нь залуучуудын итгэл алдарч, дургүй нь хүрч, Монголоос дүрвэх дээрээ тулж байна шүү дээ. Тийм болохоор одоо энэ улсыг хөгжүүлэх хэрэгтэй байна. Өрнөөс өрний

хооронд амьдардаг айл шиг байгаад дургүй нь хүч байна, залуусын. Тийм болохоор бүрэн хөгжүүлнэ гэсэн амандаа хүрээрэй гэж хичээгүйлэн захиж байна, МАН-ынхан минь. Нэг хэсэг нь гадаадад хэдэн саяар нь ам.доллар аваачиж хадгалдаг, нөгөө хэсэг нь хоногийн хоолондоо санаа зовдог улс байсаар байх юм уу. Яах вэ, та нар мөнгөө хаана аваачиж хадгалж, түүнийгээ мартаж, санана уу, хамаа алга. Хамгийн гол нь ард түмэн чинь хоногийн хоолондоо санаа зовдог биш, авсан цалингаараа сайхан амьдарчихдаг л болчихвол боллоо. Үүний төлөө л иргэд бүтэн итгээд байгаа юм шүү. Хэрвээ чадахгүй бол дараагийн сонгуулиар "нусаа хацартаа наагаад", цөм ялагдаад, гудамжинд гарч лааз өшиглөхдөө бэлтгэнэ биз.

ӨНӨӨДРИЙН ТОП ИШЛЭЛ

“Тиймдээ ч ард түмний итгэл алдарч эхэлж байна. Энэ нь 360 гаруй сумын 10 гаруйд нь АН ялалт байгуулснаас харагдана. Өмнө нь хэзээ ийм олон суманд АН ялалт байгуулж байсан билээ. Өнгөрсөн 2012 оны сонгуулийг эс тооцвол. Өдийг хүртэл МАН л бүх сум, дүүрэг, ер нь хаа сайгүй л төр барьж байсан. Тэгвэл одоо ард түмэн хэн юм хийж чадсан, улс орныг хөгжүүлээнд нь саналаа өгдөг болж. Хэдхэн төгрөгт хууртагддаг цаг өнгөрч байсан. Өдөр ирэх тусам иргэд

Эдийн засаг
Ч.Омгочууц

Гэрэл зургийг Г.АРТУУЖИН

ДЭЛХИЙ

AT&T компани “Time Warner”-ийг худалдан авчээ

АНУ-ын мэдээллийн технологийн аварга AT&T компани Энтертаймент ертөнцийн хамгийн том компани болох “Time Warner”-ыг 85.4 тэрбум ам.доллаар худалдан авахаар тохиролцсоноо албан ёсоор зарлалаа. Ингэснээр асар их хэмжээний контент үйлдвэрлэх боломж бүхий дэлхийн хэмжээний том медиа групп болж байгааг эх сурвалжууд онцолж байна. Мэдэгдэлд өгүүлснээр AT&T компани “Time Warner”-ийн нэгж хувьцаа бүрт 107.50 ам.доллар төлж, бэлэн мөнгө, хувьцаа нийлээд 85.4 тэрбум ам.долларын дүнтэй наймаа хийхээр болсон байна. Худалдан авах ажиллагаа 2017 онд багтаж дуусахаар төлөвлөгдсөнийг AT&T мэдээлжээ.

AT&T бол Америкийн хоёр дахь том үүрэн холбооны оператор бол Time Warner нь HBO, CNN, Cartoon Network, Warner Brothers зэрэг олон медиа сувгуудыг эзэмшдэг томоохон компани тул энэ наймаа зах зээлд монопол тоглогч гарч ирэх вий гэсэн айдас төрүүлж байгаа юм. Үүний илрэл болж Бүгд Найрамдах Намаас ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшигч Дональд Трамп уг наймааг “хэт их хүч чадал нэг дор төвлөрсөн явдал” гэж нэрлээд “Ардчиллыг устгах аюултай” хэмээн дүгнэсэн байна. Наймааны үр дүнд AT&T компанид Harry Potter, Batman киноны франчайз, The Big Bang Theory, Game of Thrones зэрэг үнэ цэнтэй контентуудыг эзэмших эрх нээж өгч байгаа юм. Түүний өрсөлдөгч Verizon компани мөн медиа салбарт мөнгө хаяж Yahoo-г худалдан авахаар болсон байдаг.

АЛБАНЫ ХҮНИЙ ҮГ

Н.ЗОРИГ: ЧАНАРЫН УДИРДЛАГЫН ТОГТОЛЦООГ НЭВТРҮҮЛЭХИЙГ ЗОРЬЖ АЖИЛЛАНА

Н.БАТЗАЯА

Автотээврийн үндэсний төврийн Чанарын удирдлагын албаны дарга, Монгол Улсын Гавьтат тээвэрчин Н.Зоригтой ярилцлаа.

Жилбүрүламжлалболгон зохион байгуулдаг “Өвөлд бэлэн үү” үйл ажиллагаа боллоо. Энэ жилийн хувьд ямар онцлогтой болов?

Автомобил тээврийн үндэсний төвөөс жил бүрийн аравдугаар сард “Өвөлд бэлэн үү” өдөрлөгийг зохион байгуулдаг. Энэ жилийн өдөрлөг нэлээд өргөн цар хүрээтэй боллоо. Учир нь бид улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал болон тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын гарааш, засварын газрууд өвөлжилтийн бэлтгэлийг хэрхэн хангасан байдлыг шалгах асар гадна Автотээврийн үндэсний төвөөс хийж хэрэгжүүлж буй ажил, үйлчилгээг иргэдэд сурталчлах, танин мэдүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан юм. Ер нь манай байгууллагаас улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн хэрэгслийн техникийн бүрэн бүтэн байдлыг байнга хянаж, шалгалт хийдэг л дээ. Гэхдээ “Өвөлд бэлэн үү” нэгдсэн арга хэмжээний хүрээнд улам баталгаажуулж шалгадаг. Мөн энэ жил хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээний парк шинэчлэгдэж байгаа, 43 шинэ автобус ирсэн. Гэхдээ хараахан үйлчилгээнд явж эхлээгүй байна. Ойрын хугацаанд хот хоорондын үйлчилгээнд явж, иргэдэд үйлчилж эхэлнэ.

“Өвөлд бэлэн үү”

БНХАУ дипломат ялалт байгууллаа

Б.ДАВААХҮҮ

БНХАУ-ын Өмнөд Хятадын тэнгис дэх маргаантай байдаг хөрш зэргэлдээ улсуудын нэг нь Филиппин. Тиймээс Филиппиний “Шийтгэгч” хочиг Родриго Дутертегийн өнгөрсөн долоо хоногт БНХАУ-д хийсэн айлчлал дэлхий нийтийн анхаарлын төвд байлаа. Өнгөрсөн зургадугаар сард болсон Ерөнхийлөгчийн сонгуульд үнэмлэхүй ялалт байгуулан Филиппиний Ерөнхийлөгч болсон Родриго Дутерте албан тушаалаа авсан даруйдаа хар тамхины эсрэг томоохон хэмжээний дайныг эхлүүлснээс хойш өнөөдрийн байдлаар 3700 гаруй хүн амиа алдсан гэсэн тооцоо бий. Түүний эхлүүлсэн хар тамхины эсрэг дайнаар олон хүний амь эрсдэж буй ч АНУ тэргүүтэй барууны орнууд шүүмжилж ирсэн байх бөгөөд энэ асуудлаас үүдэлтэйгээр Филиппин АНУ-ын харилцаа хөндийрч, ОХУ, БНХАУ-ыг түшиж, тусламж авах сонирхлоо илэрхийлэх болсон байдаг. Тухайлбал,

хэлэх гэсэн үгээ ил шулуухан илэрхийлчихдэг Ерөнхийлөгч эр АНУ-ын Ерөнхийлөгч Барак Обамаг зүй бус үгээр гутаан доромжилсны зэрэгцээ жил бүр уламжлал болгон хийдэг АНУ, Филиппиний цэргийн хамтарсан сургуулийг нь энэ жилээр дуусгавар болгохоо мэдэгдээд байгаа билээ.

Түүнчлэн, Ерөнхийлөгч болсноос хойшхи анхны гадаад айлчлалаа БНХАУ-д хийсэн нь ч олны анхаарлыг ихээр татсан юм. Родриго Дутертегийн манай өмнөд хөршид хийсэн айлчлал өнгөрөгч мягмар гарагт эхэлж, баасан гарагт өндөрлөсөн. Харин энэ удаагийн айлчлалын

хамгийн анхаарал татсан асуудал нь Родриго Өмнөд Хятадын тэнгис дэх хилийн зааг хязгаарыг тогтоох асуудлаарх хоёр улсын хэлэлцээрийг дахин сэргээн хэлэлцэхэд санал нэгдсэн явдал байлаа. Нидерландын Гааг хотод болсон Арбитрын шүүх хурлаар Хятадын Өмнөд Хятадын тэнгис дэх бүрэн эрхт байдлыг үгүйсгэсэн шийдвэр гаргасан удаатай. Харин хоёр улсын төрийн тэргүүнүүд уг асуудлаарх хэлэлцээрийг дахин сэргээхээр тохиролцсон нь “Хятадын хувьд дипломат ялалт боллоо” хэмээн эх сурвалж онцолж байна. Филиппиний Ерөнхийлөгч Родриго Дутерте Хятадад

айлчлах үедээ Азийн хамгийн том гүрнээс эдийн засгийн дэмжлэг хүсч, улмаар удаан хугацаанд холбоотон байсан АНУ-аас “салж” буйгаа мэдэгдсэн юм. Тэгвэл Р.Дутерте айлчлалынхаа сүүлчийн өдрийн хамтарсан мэдэгдэлдээ “Өмнөд Хятадын тэнгист үүссэн өнөөгийн нөхцөл байдал болон бусад асуудлаар тогтмол уулзалт хийж байхаар тохиролцсон нь хоёр улсад ашиг тусгаа өгөх нь гарцаагүй” гэдгийг онцолсон юм.

Олон жилийн өмнө зогссон хоёр улсын хамтарсан далай, тэнгис дэх улсын хил хязгаарыг тогтоох асуудлаарх уулзалтыг ийнхүү дахин сэргээсэн нь БНХАУ-ын хувьд баярлуулштай үйл явдал болсон гэж ажиглагчид дүгнэж байна. Учир нь Хятад Өмнөд Хятадын тэнгис дэх хилийн маргааны улмаас олон улстай шууд хэлэлцээр хийх боломжгүй байжээ. Тиймээс энэ талаарх яриа хэлэлцээр урт хугацаанд сунжирч байсан аж. Харин

энэ удаагийн Филиппиний Ерөнхийлөгчийн тус улсад хийсэн айлчлалаар эдийн засгийн хувьд бүс нутагтаа тэргүүлэгч Хятад улсын хувьд маргаанд оролцогч талуудтай шууд зөвлөлдөх боломжтой болсон нь нөлөөллөө тэлэхэд нь ашгаа өгөх нь гарцаагүй. Гэхдээ айлчлалын үеэр аль аль тал нь Олон улсын Арбитрын шүүхийн шийдвэрийн талаар дурьдсангүй. Тус шүүхээс энэ онд Өмнөд Хятадын тэнгисийн ихэнхи бүс нутгийг БНХАУ эрх зүйн үндэслэлгүйгээр эзэмшилдээ оруулсан гэж шийдвэрлэсэн байдаг. Харин Хятадын тал уг шийдвэрийг хүчтэй эсэргүүцэж буйгаа илэрхийлж байсан билээ.

өдөрлөгт хэчнээн аж ахуйн нэгж оролцов. Энэхүү өдөрлөгийн хүрээнд нийтийн тээврийн хэрэгсэлд шалгалт хийдэг гэлээ. Энэ талаар дэлгэрэнгүй тайлбарлахгүй юу?

Хүнд үйлчилгээг учраас улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн хэрэгсэл байнгын хяналтад байдаг. Хуулийн дагуу нийтийн тээврийн хэрэгсэл жилд хоёр удаа техникийн хяналтын үзлэгт ордог юм. Харин манай байгууллагаас улирал болгон техникийн хяналтын үзлэгийг хийж байна. Манайхаас нэмэлтээр зохион байгуулж байгаа үзлэгийг төлбөргүй хийдэг. Тэгэхээр тухайн тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг байнга шалгадаг гэсэн үг. Харин өвөлд бэлэн үү өдөрлөгийн хүрээнд нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж байгууллагууд техникийн бүрэн байдлаас гадна өвлийн улиралд зориулж нэмэлт ямар арга хэмжээ авч бэ гэдгээ тайлагнадаг. Тухайлбал, зуны дугуйгаа сольж өвлийн болгох, өөрт хэрэгтэй ойр зуурын сэлбэг хэрэгсэлээ базаах, цас ихтэй үед машинаа чирэх техникийн түргэн тусламжийн машинныхаа бэлэн байдлыг хангах гэх мэтчилэн тухайн улиралд зориулж бэлтгэлээ хангадаг. Мэдээж ямар нэгэн гэнэтийн зүйл тохиолоход жолооч бэлтгэлтэй байх ёстой.

Шинэ Засгийн газар гарсантай холбогдуулан 100 хоногт хийсэн ажлаа ард иргэддээ тайлагнах ажил эд өрнөж байна. Танай байгууллагын хувьд ямар ажил хийв?

Шинэ Засгийн газар байгуулагдаад 100 хоног нь боллоо. Энэ хүрээнд бид хэд хэдэн ажлыг хийсэн.

Нэгдүгээрт, Тяньжин боомт хотоос Монгол Улсын газар нутгаар дайран ОХУ-ын Улаан-Үд хот хүрэх транзит тээврийн туршилтыг өнгөрсөн наймдугаар сард амжилттай хийлээ. Монголын тээвэрчид энэхүү үйл ажиллагаанд оролцох учраас

...Улс, хот хооронд нийт 1000 гаруй тээврийн хэрэгсэл үйлчилдэг. Эдгээр тээврийн хэрэгсэлд байршил тогтоох төхөөрөмж суурилуулсан. Байршил тогтоох төхөөрөмжийн тусламжтайгаар хөдөлгөөний удирдлагын төвөөс хянах боломжтой. Тухайлбал, хаана явж байгаа, ямар нэгэн эвдрэл гэмтэл гарсан эсэхийг мэдэж болдог. Одоогийн байдлаар улс, хот хоорондын тээврийн хэрэгслийг хянаж байна...

маш ач холбогдолтой ажил болсон. Хоёрдугаарт, Дорнод аймгийн төвөөс ӨМӨЗО-ны Манжуур хот хүртэл нийтийн тээврийн үйлчилгээний шинэ шугам нээгдэж байна. Одоо үйлчилгээнд явах тээврийн хэрэгслүүдээ сонгож байна. Энэ арваннэгдүгээр сард

багтаад Дорнод аймгийн төвөөс Манжуур хот хооронд байнгын нийтийн тээвэр явж эхэлнэ. Ер нь манай тээврийн салбар сүүлийн 20 жилд маш ахиц, дэвшилтэйгээр хөгжиж байна. 2000 онд Монгол Улсад 100 мянган тээврийн хэрэгсэл байсан бол эдүгээ 800 мянган тээврийн хэрэгсэл бүртгэлтэй байна. Манай улсад олон улс орны орчин үеийн дэвшилтэд тээврийн хэрэгсэл орж ирж байна. Тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын улмаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилгын хүрээнд техникийн үзлэгийн хяналтыг 2000 оноос эхэлж хэрэгжүүлсэн. 2005 оноос энэ үйл ажиллагааг байнгын болгосон. Одоо бид техникийн хяналтын үзлэгийг олон улсын жишигт хүрэхийн тулд ISO стандартын дагуу итгэмжлэлд хамруулах ажлыг эхлүүлж байна. Ингэснээр манай техникийн хяналтын төвийн үзлэгт хамрагдаж стандартын шаардлага хангасан тээврийн хэрэгсэл олон улсад зөвшөөрөгдөнө. Өөрөөр хэлбэл, бид олон улсын төвшинд үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлж байна гэсэн үг. Бид зөвхөн тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналт гэлтгүй авто тээврийн чиглэлээр явагдаж буй үйл ажиллагаанд чанарын удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэхийг зорьж байна.

Автомобил тээврийн үндэсний төв мэтгэсэн жолоочийг бэлтгэдэг. Энэ жил хэчнээн жолооч бэлтгэсэн бэ. Цаашид транзит тээвэрт явах жолооч нарыг бэлтгэх үүрэг ногдож байх шиг байна?

Автомобил тээврийн тухай хуульд 2008 онд өөрчлөлт оруулж, жолоочийн талаарх заалтыг оруулсан. Нийтийн тээврийн

үйлчилгээний хэрэгсэл, хүнд даацын тээврийн хэрэгсэл, авто машинаар ажил үйлчилгээг эрхэлж орлого олдог жолооч бүхэн мэргэшсэн байна гэж хуульд заасан. Үүний дагуу 2008 оноос өмнө жолооч болсон хүн тухайн ангиллаараа шалгалт өгч шууд мэргэшсэн үнэмлэх авч болно. Харин 2008 оноос хойш жолооч болсон хүн заавал сургалтад хамрагдаж мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх авах ёстой. Нийслэл болон хөдөө орон нутгийн аймгийн төвд тодорхой хэмжээний авто сургуулиуд бий. Тэнд сургалтад хамрагдан Авто тээврийн үндэсний төвд ирж шалгалт өгнө. Нэг үгээр хэлбэл жолооны курсууд сургалт явуулж, манай байгууллага шалгалтыг нь авах юм. Шалгалтад тэнцсэн тохиолдолд үнэмлэх олгодог.

Улс хоорондын тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх нэлээд хугацаа өнгөрсөн. Одоогийн байдлаар хэчнээн улс руу нийтийн тээвэр явж байна вэ?

Одоогийн байдлаар гурван улс руу нийтийн тээвэр явж байна. Тодруулбал, ОХУ, БНХАУ, Казакстан улс руу гурван аж ахуйн нэгж байгууллагын нийт 40 гаруй автобус явдаг.

Танай хөдөлгөөний удирдлагын төвөөс улс, хот хооронд явж байгаа тээврийн хэрэгслийг GPS төхөөрөмжийн тусламжтайгаар хянадаг шүү дээ. Цаашид энэ төхөөрөмжийн хэрэгслээг өргөжүүлэх шаардлагатай юу?

Улс, хот хооронд нийт 1000 гаруй тээврийн хэрэгсэл үйлчилдэг. Эдгээр тээврийн хэрэгсэлд байршил тогтоох төхөөрөмж суурилуулсан. Байршил

тогтоох төхөөрөмжийн тусламжтайгаар хөдөлгөөний удирдлагын төвөөс хянах боломжтой. Тухайлбал, хаана явж байгаа, ямар нэгэн эвдрэл гэмтэл гарсан эсэхийг мэдэж болдог. Одоогийн байдлаар улс, хот хоорондын тээврийн хэрэгслийг хянаж байна. Ер нь аж ахуйн нэгж байгууллага, хувь хүмүүс машиндаа GPS төхөөрөмж суурилуулж манай байгууллагатай холбоод өөрсдөө хянах боломжтой. Хамгийн энгийн жишээ дурдъя л даа. Түргэний машин дуудлага аваад явахдаа хаана явж байгаа нь мэдэгддэггүй шүү дээ. Дуудлага өгсөн айлдаа очсон уу, түгжрээд явж байна уу, айлаа олохгүй төөрч байна уу гэдэг нь тодорхойгүй байдаг. Хэрвээ байршил тогтоох төхөөрөмж суурилуулчихвал дуудлага өгсөн хүн, явуулсан байгууллага нь ч машинаа хаана явж байгааг нь мэдэх боломжтой. Хот тохижилтийн машин ч энэ төхөөрөмжийг суурилуулах бүрэн боломжтой. Одоохондоо бид машины хурд, байршлыг хянаж байна. Цаашид машинныхаа жин, шатахууны зарцуулалт, ямар бараа явж байгааг хүртэл камерын систем ашиглаж хянах нөхцөл нь бүрдсэн. Үүнийг нэвтрүүлэхийн төлөө зорьж ажиллаж байна.

Цаашид хэрэгжүүлэх ажлаасаа сонирхуулахгүй юу?

Манай байгууллагын хувьд олон ажлыг хийх шаардлагатай байна. Техник технологийн асар хурдтай хөгжиж байгаа нийгэмд техникийн хурдаас хоцорч, хуучин арга барилаар ажиллах нь тохиромжгүй. Тэгэхээр энэ чиглэлээр нэлээд үйл ажиллагаа зохион байгуулах хэрэгтэй. Бидний үйл ажиллагаа эхнээсээ ухаалг системд шилжиж байна. Бид

ШУУРХАЙ МЭДЭЭ

ЭМЧ, ЭМНЭЛГИЙН АЖИЛТНУУДЫН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН МЭДЛЭГИЙГ САЙЖРУУЛАХ ХЭРЭГТЭЙ

Н.БАТЗАЯА

Эрүүл мэндийн салбарын эрх зүйн ойлголтыг судалж, тухайн салбарт гарч буй эрх зүйн зөрчлийг шийдвэрлэхэд туслалцаа үзүүлж байгаа залуу боловсон хүчин “Эрүүл мэнд, эрх зүй” төвийн тэргүүн Хүний их эмч, Эрх зүйч Б.Одгэрэлээс Монголын эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын хууль эрх зүйн мэдлэг ямар байгаа, цаашид хэрхэх шаардлагатай талаар зарим зүйлийг тодрууллаа.

-Эмнэлгийн эрх зүй гэж юуг хэлэх вэ. Бие даасан ойлголт бий юу?

Эмнэлгийн эрх зүй гэх нэр томъёо шинэ мэт сонсогдож байгаа боловч бидний амьдралд аль эрт бий болсон эрх зүйн нэг төрөл юм. Тэгэхээр эмнэлгийн эрх зүй гэж эрүүл мэндийн салбар, эмч, эмнэлгийн мэргэжлийн ажилтан албан хаагчидтай холбогдон гарч буй бүхий л эрх зүйн харилцааг хэлнэ. Тухайлбал, эрүүл мэндийн салбарын хууль тогтоомж, журам, эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо, энэ салбарын хөдөлмөрийн эрх зүй, донор, зөвлөнгүй үхүүлэх буюу эвтаназийн асуудал, эмчийн ёс зүйн тухай гээд маш өргөн хүрээтэй ойлголтууд энд багтдаг.

-Манай улсын эмч, мэргэжилтнүүдийн энэ талаархи хуулийн мэдлэг хэр байдаг вэ?

Бусад улс оронтой харьцуулахад, тэр тусмаа өндөр хөгжилтэй орны эмч нарын хуулийн мэдлэг маш өндөр байдаг. Тэд хууль эрх зүйн зөрчлийн асуудлаас өөрсдийгөө хамгаалж ажлаа сэтгэл тайван гүйцэтгэх нөхцлийг өөртөө бүрдүүлж чаддаг. Харин манай оронд эмчийн гэмт хэрэг болон үйлчлүүлэгчийн эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, эрх зүйн зөрчил цөөнгүй тохиолддог боловч эмч, эрүүл мэндийн салбарын ажилтны хууль эрх зүйн мэдлэг дутмаг байдгаас тухайн нөхцөлд эрхээ бүрэн хамгаалж чадахгүй байна. Мөн хууль хяналтын байгууллагын ажилтнуудын эрүүл мэндийн салбарын ойлголт сул, эмнэлгийн эрх зүйн мэдлэг тааруу байгаагаас асуудалд үндэслэлгүй хандах нэг шалтгаан болж байна.

Тэгвэл цаашид энэ тал дээр ямар арга хэмжээ авах шаардлагатай юм бол?

Юун түрүүнд эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын хууль эрх зүйн мэдлэгийг сайжруулах нэн шаардлагатай. Тиймээс бид эрүүл мэндийн салбарын эрх зүйн асуудалд зөвлөгөө өгөх, сургалт явуулах “Эрүүл мэнд, эрх зүй” төвийг нээн ажиллуулж байна. Мөн эмч, эмнэлгийн салбартай холбоотой эрх зүйн зөрчилд өмгөөлөл хийх, энэ асуудалд илүү ул суурьтай хандах, туршлагатай өмгөөлөгч нарыг бэлтгэж байгаа. Түүнчлэн эрүүл мэндийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, журам гээд бүхий л эрх зүйн актуудыг эмхэтгэн боловсруулж гарын авлага гаргахаар ажиллаж байна.

-Та эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулгын эмч нарт холбоотой заалтын талаар юу хэлэх вэ?

Бодит байдал дээрх эрүүл мэндийн салбарт ажиллаж байгаа боловсон хүчин, эмч нарын нөхцөлд хатуурхсан заалт боловч уу гэж хувьдаа үзэж байна. Хариуцлагын асуудал мэдээж маш чухал. Гэхдээ тухайн заалт нь хариуцлагыг биш айдас түгшүүрийг нэмж байна уу даа гэж харж байна. Одоогоор Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт ороогүй мөрдөгдөх хугацаа хойшилсон. Энэ асуудалд эмч мэргэжилтнүүд ч гэсэн нэлээн нухацтай хандаж байгаа.

PHOTO NEWS

Монголын Уран зургийн галерейн санаачилгаар Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн дэмжлэгээр Харааны бэрхшээлтэй хүүхдийн 116 дугаар сургууль, Клей арт керамика студийн хамтран хэрэгжүүлж буй “Аниргүйн мэдрэлж” тэлтрэхүйн төслийн үзэсгэлэнгийн нээлт Уран зургийн галерейн үзэсгэлэнгийн танхимд боллоо. Музейн үзтэр ховор нандин, атархан гэлтэх онцлогтой байдаг учир “Үзэгчид музейн гар хүрч болохгүй” гэсэн хориг аль ч музейд байдаг. Тийлээс харааны бэрхшээлтэй иргэд музей үзэх боломжгүй болдог бөгөөд тэдэнд музей үзэх адила тэгш боломж олгох, харааны бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн дүрслэх урлагийн боловсролд хувь нэмэр оруулах, өөрсдийн гараар бүтээл туурвих, түүнийгээ үзэсгэлэнгийн хэлбэрээр бусадтай хуваалцах, олон нийтэд танилцуулах зорилгоор энэ төслийг хэрэгжүүлж буй ажээ.

Зарим аймгийг нийслэлтэй холбох авто замын ажлыг эхлүүлжээ

Зам тээврийн хөгжлийн сайд Д.Ганбат Монгол Улсад шинээр баригдаж буй авто зам, гүүрийн санхүүжилт, барилгажилтын явцын талаар мэдээлэл өглөө. Тодруулбал, Сэлэнгэ аймгийн Ерөө гол дээрх 272.7 метр төмөр бетон гүүр, Улаанбаатар хотын шинэ нисэх буудлыг Өндөр довын жуулчны баазтай холбох 3.8 км, Улаанбаатар Мандалговь чиглэлийн авто замыг Өндөр довын жуулчны баазтай холбох 5.5 км, Налайх-Тэрлэж чиглэлийн 30.2 км нийт 39.1 км хатуу хучилттай авто замыг ашиглалтад шинэ Засгийн газар оруулжээ. Харин Халзан бүргэдэй-Солонготын даваа чиглэлийн үлдэгдэл 58 км, Цахир-Тосонцэнгэл чиглэлийн авто замын үлдэгдэл 120 км, Өндөрхаан-Чойбалсан чиглэлийн авто замын үлдэгдэл 77.8-ийг тус тус хэсэгчлэн, мөн Элсэн тасархай-Орхоны гүүр чиглэлийн 77 км, Хөвсгөл аймгийн Мөрөн сумын 9.8 км нийт 342.6 км хатуу хучилттай авто зам болон Хэнтий аймгийн Баянмөнх сумын Хэрлэн голын 217.2 метр бетон гүүрийн ашиглалтад оруулахаар бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байгаа юм байна. БНХАУ-ын

Засгийн газрын экспортын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр Завхан аймгийн төвийг нийслэлтэй холбох зам, Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114 км, Говь-Алтай аймгийн төвийг нийслэлтэй холбох замын хэсэг болох Баянхонгор-Байдрагийн гүүр чиглэлийн 129.4 км хатуу хучилттай авто замын барилгын бэлтгэл ажлыг хангаж, зам барилгын бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлээд байна хэмээн Д.Ганбат сайд мэдээллээ.

Мөн Улаанбаатар-Хөшигийн хөндийн чиглэлийн 32.3 км хурдны замын 0-12 км дэх замын барилгын ажлыг эхлүүлэх зөвшөөрлийг авч гүйцэтгэж байгаа юм байна. Ажлын явц одоогийн байдлаар 30 гаруй хувьтай байгаа гэнэ. Монгол Улсын 2016 оны төсвийн тодотголд улсын чанартай нийт 12,640 км авто зам, түүнд хамрагдах 278 ширхэг гүүрийн арчлалт, засварын ажилд шаардлагатай 12 тэрбум төгрөгийг нэмж тусгуулсан. Уг нэмэлт хөрөнгийг төрийн өмчит 20, хувийн эвшлийн найман зам хариуцагч компанид хуваарилсан байна.

Сурагчдын амралт ирэх сарын 3-нд эхэлнэ

Боловсрол соёл шинжлэх ухаан спортын сайдын тушаалаар “Ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээлийн жилийн бүтэц, сурагчдын амралтын хугацаа”-г баталжээ. Ингэснээр хичээлийн жилийн бүтцийг жил бүр өөрчилж ирснийг болуулж 2016-2017 оны хичээлийн жилээс тогтвортой мөрдөхөөр болсон байна. Үүнтэй холбогдуулан БСШУС-ын сайд Ж.Батсуурь 2016-2017 оны хичээлийн жилийн бүтэц, сурагчдын амралтын хуваарийг танилцуулж, мэдээлэл хийсэн юм. Тэрбээр энэ үеэр “Аймаг, сум, тосгон, багийн ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчид билгийн тооллын хаврын тэргүүн сарын шинийн 4-ний өдрөөс эхлэн долоо хоног амарч байх зохицуулалт хийлээ. Эл зохицуулалтыг хийснээр Монголын уламжлалт цагаан сарын баяр хэзээ болохоос хамааран хичээлийн жилийн бүтэцэд жил бүр өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй болж байгаа.

Хөдөө, орон нутгийн ЕБС-ийн сурагчдыг мал төлөлтний үеэр амрааж байх зохицуулалтыг хийж, тухайн орон нутгийн мал төлөх хугацаатай уялдуулан шаардлагатай тохиролдод сурагчдын гуравдугаар улирлын амралтыг нэг долоо хоногийн өмнө эхлүүлэх зөвшөөрлийг холбогдох аймгийн Засаг даргад олгож байна. ЕБС-д гурав болон түүнээс дээш хүүхэд нь бага, дунд, ахлах ангид зэрэг суралцаж хөдөөгийн малчин эцэг эх хүүхдээ улирлын амралтаар авах, хүргэхэд олон удаа ирж очдог хүндрэлийг арилгасан. Улаанбаатар хотын бага ангийн сурагчид хүйтний ид үед гураван долоо хоног буюу арванхоёрдугаар сарын 29-нөөс нэгдүгээр сарын 18-ныг дуустал амарна. Харин хөдөө, орон нутгийн бага ангийн сурагчид хоёр долоо хоног буюу арванхоёрдугаар сарын 29-нөөс нэгдүгээр сарын 11-нийг дуустал амарна. Хот, хөдөөд сурагчдын хичээллэх болон амрах хугацаа нэгэн адил байна” гэлээ.

Эмнэлгүүд нисдэг тэрэгний зогсоолтой болно

“Яаралтай түргэн тусламж”-ийн зорнуулалтаар ашиглах нисдэг тэрэгний зогсоол байгуулах боломжтой байршлуудын судалгааг ЗТХБ-ын сайдын тушаалаар томилогдсон Ажлын хэсгийнхэн гарцаажээ. Тэд нэгдүгээр эмнэлгийн хашаанд шинээр барихаар төвлөж буй зургаан давхар авто машины гараж, Түргэн тусламжийн төвийн ар талд болон Сэлбэ голын эрэг дагуу, ГССҮТ-ийн баруун урд авто зогсоол, зүүн талын сагсны талбай, гуравдугаар эмнэлгийн хойд талын авто зогсоол, Түлэнхийн төвийн барилга дээр, БЗД-ийн АУИС-ийн харьяа бага эмнэлгийн барилгын дээвэр зэрэг газруудыг судалж тохиромжтой гэсэн хоёр байршлыг сонгожээ. Үүний дагуу эхний ээлжид Сэлбэ голын эрэг дагуу болон ГССҮТ-ийн сагсны талбайг нисдэг тэрэгний зогсоол байгуулахаар урьдчилсан байдлаар шийдвэрлэж, цаашид хийж гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөөг боловсруулан холбогдох газруудад танилцуулахаар болсон байна.

Хууль зүйн үнэ төлбөргүй зөвлөгөө өгнө

Нийслэлийн 377 жилийн ойн баярыг тохиолдуулан НЗДТГ, Монголын өмгөөлөгчдийн холбоотой хамтран иргэдэд үнэ төлбөргүй хууль, эрх зүйн зөвлөгөө, тусалцаа үзүүлэх өдөрлөгийг ирэх баасан гарагт зохион байгуулна. Тодруулбал, иргэн, хуулийн этгээдэд хуулийн туслалцаа үзүүлэх, тэдний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хамгаалахад нь туслалцаа, хууль зүйн ач холбогдол бүхий баримт бичгийг боловсруулахад мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, хуулийн асуудлаар амаар болон бичгээр зөвлөгөө өгөх зэрэг үйлчилгээ үзүүлэх юм. Өдөрлөг нийслэлийн үйлчилгээний нэгдсэн төвийн Дунжингарав, Мишээл, Драгон дахь салбаруудад энэ сарын 28-ны өдрийн 10-19 цагт болно.

Авто замын боомт ажиллахгүй

Их эзэн Чингис хааны мэндэлсэн өдөр буюу Монгол бахархлын өдөр энэ сарын 31-ний өдөр тохиож буй билээ. Тэгвэл эл өдөр Монгол, Хятадын авто замын хилийн боомтууд ажиллахгүй, амарна. Монгол Улсын нийтээр тэмдэглэн өнгөрүүлэх баярын болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай хуулийн дөрөвдүгээр зүйлийн 1.8-д жил бүрийн өвлийн тэргүүн сарын шинийн 1-ний өдрийг Их Эзэн Чингис хааны мэндэлсэн өдөр буюу Монгол бахархлын өдөр хэмээн тэмдэглэж байхаар заасан юм.

СЭРЭМЖЛҮҮЛЭГ

ЦАС ОРЖ ХҮЙТЭРНЭ

Өнөөдөр ихэнх нутгаар, маргааш зүүн аймгуудын нутаг болон баруун аймгуудын баруун хэсгээр цас орж хүйтэрнэ. Салхи ихэнх нутгаар, 25-26-нд говь, талын нутгаар секундэд түр зуур 16-18 метр хүрч, цасан болон шороон шуурга шуурахыг Ус цаг уурын хүрээлэнгээс

мэдээллээ. Тиймээс нийт ард иргэд, жолооч нарт шаардлагагүй тохиолдолд энэ өдрүүдэд орон нутгийн замд гарахгүй байх, мөн гарсан тохиолдолд авто машины бүрэн бүтэн байдлыг сайтар хангаж, хөдөлгөөнд оролцохыг холбогдох албанаас анхаарууллаа.

Тэрэл зургийг Т.АРГУУЖИН

нийтийн тээврийн хэрэгслээ хянах боломжтой болчихлоо. Мөн өмнө нь бид өөрийн биеэр очиж, дугаарлаж автобусны тасалбараа авдаг байсан бол одоо гэртээ компьютерийнхээ ард сууж байгаад л тасалбараа захиалдаг болсон. Жолооч нар машин нь техникийн хяналтын үзлэгт орох хугацаа нь болсон эсэхийг манай вэб сайт руу ороод шалгаж болно. Энэ мэтчлэн техникийн дэвшлийг ашиглаж зарим үйл ажиллагаа маань ухаалаг системд шилжиж байна. Би түрүүнд бас хэлсэн. Цаашид чанарын удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэхийн төлөө зорьж ажиллах хэрэгтэй. Бид техникийн хяналтын үзлэг хийж байгаа тоног төхөөрөмжүүдээ баталгаажуулах лаборатори байгуулж байна. Техникийн хяналтын үзлэгийн төвүүдээ итгэмжлэлд хамруулна, авто үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоож, тохирлын үнэлгээ хийлгэнэ. Энэ бүгд бидний зорилт. Ер нь чанартай үйл ажиллагаа явуулъя гэж зорьж байна. Иргэддээ хүрсэн, хүнд сурталгүй үйл ажиллагаа явуулах нь чухал. Машин хүний өдөр тутмын хэрэгцээ хэдий ч цаанаа аюул дагуулж явдаг. Өнөөдөр авто ослын улмаас өндөр бүр хүн нас бардаг боллоо. Энэ бүгдийг

бууруулах хэрэгтэй. Манай улсад зүүн талдаа жолоотой машин ашиглаж байгаа юм. Гэтэл манай улсад явж буй машины 40 гаруй хувь нь баруун талдаа жолоотой болсон. Энэ нь осол, аваар гарахад нөлөөлдөг. Баруун талдаа жолоотой болохоор ямар аюул дагуулж байна вэ гэвэл авто машин шөнө явахад гэрлийн тусгал нь буруу тусдаг юм. Зүүн талдаа жолоотой бол гэрлийн тусгал нь баруун буюу зам тал руугаа тусч урдаас ирж буй машиныг гялбуулдаггүй. Гэтэл зүүн талдаа жолоотой машин замын хөдөлгөөнд оролцож байгаагаас болж урдаас ирсэн машиныг гялбуулдаг, нөгөө талаас баруун талаас ирж байгаа явган зорчигч харагдахгүй. Энэ бүхнээс шалтгаалж авто машины осол гарч байна. Тиймээс энэ асуудал бидний анхаарлыг ихэд татаж, судалгаа хийж байна. Бид зүүн талдаа жолоотой машин оруулж ирэхийг хориглох, эсвэл баруун талын жолооч хэмжээнд ярихгүй бол асуудал аль хэдийн үүссэн байна. Энэ мэтчилэн олон асуудал авто тээврийн салбарт бий. Гэхдээ энэ бүхнийг манай авто тээврийн салбарынхан, инженер техникийн ажилчид шийдвэрлэхийн төлөө л

ажиллаж байна. **-Автомашиньг хилээр сэлбэг гэж оруулж ирээд угсраад зардаг гэсэн асуудал бий. Энэ тал дээр ямар арга хэмжээ авч байна вэ. Танайх улсын бүртгэлийн дугаар олгодог шүү дээ?** Тийм асуудал нэг хэсэг байсан. Бүр задалж, тайрч оруулж ирээд эргүүлээд угсраад дугаар олгодог хөдөлгөөнд оролцдог үе байсан. Одоо бол тийм зүйл байхгүй. Манай байгууллага тийм машинд дугаар олгодоггүй. Бүртгэл хийдэггүй. Бид одоо автомашиньг бүртгэхдээ дандаа арлын дугаараар нь бүртгэж байна. Арлын дугаар дахин давтагдахгүй. Мөн бид бүртгэхдээ гаалийн байгууллагын баримтыг үндэслэдэг. Хэрвээ гаалийн машин гэж орж ирээд татвараа төлсөн тохиолдолд бүртгэж байна. Түүнээс сэлбэг гэж орж ирсэн машиныг бүртгэхгүй. Сэлбэгийн машин гэж бүртгэхгүй. Өмнө нь бид цаасан дээр бүртгэлийн ажлыг явуулдаг байлаа. Тухайн үед цаас нь алга болдог, олддоггүй байх эергээс шалтгаалж дугаар нь давхцаж зэрэг будиалаан үүсдэг байсан. Одоо цахим хэлбэрт оруулсан. Хэрвээ арлын дугаар нь давхцавал систем маань хүлээж авдаггүй юм.

ФОТО УРЛАЧ

Хөдөөний намар

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

Бидэнд тохиолдсон

Bold Dulamsuren

Багадаа үе үе хөдөө гардаг байлаа. Саалийн ферм дээр зусланд гардаг байсан юм. Хөдөө удахаар хотоос зочин ирсэн айлыг андахгүй агнадаг болдог юм билээ. Наадмын өглөө баруун айлын гадуу машин зогсох чимээгээр санд мэнд босоод л нутгийн хэдтэйгээ уралдаад л орлоо. Айлын эгч атга дүүрэн хишиг хүртээж байна. Би хамгийн урд нь болохоор араасаа шахуулж уначих гээд багана тэврээд зогсож байсан

юм. Авдаг юмаа авчихаад эргэх гэсэн болдоггүй. Аргагүй шүү дээ, хоёр гардаад авсан амтганаа баганаас салгаж чадахгүй сандарч байгаа юм чинь. Тэгээд томчуулаас инээж дууссан нь надад тусалж билээ. Айлын эгч ч зориуд тэгж өгсөн байх. Хамгийн түрүүнд орж ирээд хамгийн сүүлд гардаг байгаа. Битгий багана тэврээд бай гэж загнадаг чинь нийм учиртай юм байна лээ шүү. Ха ха ха.

Улаанбаатарт:

Маргааш
Өдөр -4
Шөнө -13

Нөгөөдөр
Өдөр 0
Шөнө -11

Өдрийн зурхай

Намрын адаг шар нохой сарын Долоон улаан мэнгэтэй Шарагчин туулай өдөр. Сумъяа гараг

Үс засуулбал: Өвчин эмгэг ирнэ
Наран ургах, шингэх:
07:28 - 17:55

Өдрийн онго: .
Тухайн өдөр хонь, гахай жилтнээ аливаа үйлийг хийхэд эерэг сайн. Эл өдөр эл, этнэлгийн элдэв үйл, хагалгаа хийлгэх, биеийн тативрыг сүргээх, гарагийг тахиx, мал аж ахуйн үйл, удирдлагын суудалд суух, хийтөрийн дарцаг хатгахад сайн. Газар хагалах, ус булгийн эх малтах, улаа гаргах, хиншүү хявас гаргах, уул овоо тахиxад луу. Өдрийн сайн цаг нь хулгана, бар, туулай, морь, хонь, тахиаболтой. Хол газар яваар одогсад ураги төрөө гаргавал зохистой. Үс шинээр үргээлгэх буюу засуулахад тохиромжгүй.

ДУУЛГАХ СОНИН

С.Сарнай олон улсын тэмцээний ТЭРГҮҮН ТИТМИЙН ЭЗНЭЭР ӨРГӨМЖЛӨГДЛӨӨ

Загвар өмсөгч С.Сарнай "Miss & Mrs Asia Noble Queen International" олон улсын тэмцээнд эх орноо төлөөлөн оролцон тэргүүн титмийн эзнээр шалгарлаа. Энэхүү тэмцээний эцсийн шатны шалгаруулалт энэ сарын 21-ний өдөр Малайз улсын Куала Лумпур хотноо болж шилдгүүдээ тодруулсан юм. С.Сарнай "Miss & Mrs Asia Noble Queen International" тэмцээний тэргүүн байрын шагналаас гадна "Popular miss" шагналын эзэн болсон байна.

"ИТГЭЛ" Азийн кино наадамд өрсөлдөнө

Бодит амьдралаас сэдэвлэн бүтээсэн "Итгэл" уран сайхны кино энэ сарын 7-нд нээлттэй хийсэн. "Үхэхийн цагт хүнийг юутай байсныг нь бус хэн байсныг нь л дурсдаг" хэмээн өгүүлэх тус киноны найруулагчаар Б.Гарамханд ажилласан. Харин гол дүрд "холливуд" хочтой Б.Амарсайхан буюу Амараа болон "Guys" хамтлагийн М.Мягмар, Ц.Төмөрхуяг нар тоглосон юм. Дэлгэцэнд гарсан цагаасаа үзэгчдээс өндөр үнэлгээ авч буй "Итгэл" кино Азийн дэлхийн шилдэг кино наадамд өрсөлдөх гэнэ.

Тодруулбал, өнөөдөр "Oscar"-ын шагналт, нэрт продюсер Андре Морган, "Hollywood School house"-ийг үүсгэн байгуулагч Феррис Вебе, Лос Анжелес хотын амбан захирагч Антонио Вилларайгоса зэрэг олон улсад нэр хүндтэй уран бүтээлчид, нийгмийн зүтгэлтнүүд хүндэт гишүүнээр тус, тус сонгогдон ажилладаг "Азийн шилдэг кино наадам" эхэлнэ. "Азийн шилдэг кино наадам" нь Азийн улс орнуудын ахуй соёл, ёс заншил, өвөрмөц онцлогийг кино урлагаар дамжуулан дэлхий дахинаа таниулан сурталчлах зорилготой юм.

А.Баярцэцэг "ДЭЛХИЙН МИСС"-Т ЭХ ОРНОО ТӨЛӨӨЛНӨ

"Миний эхнэр тагнуульч", "Марко поло", алдарт найруулагч Кристофер Копполагийн "Deadbeats" тэргүүтэй олон шилдэг кинонд туслах дүр бүтээсэн авьяаслаг жүжигчин бол А.Баярцэцэг. Түүнийг жүжигчин гэдгээр нь хүмүүс андахгүй. Тэгвэл тэрбээр дэлхийн хамгийн үзэсгэлэнтэй бүсгүйчүүдийг шалгаруулдаг "Miss world 2016" тэмцээнд ирэх арванхоёрдугаар сард эх орноо төлөөлөн оролцохоор боллоо. Үзэсгэлэн гоо, авьяас билэг, мэдлэг оюуныг хослуулсан Алтангэрэлийн Баярцэцэг "Miss world Mongolia"-гийн ялагчийн титмийг гардсанаар ийнхүү "Дэлхийн мисс"-т эх орноо төлөөлөх эрхтэй болсон юм. 1951 оноос зохион байгуулагдаж буй Дэлхийн миссийн тэмцээнд манай улс 2005 оноос үндэсний гоо бүсгүйгээ оролцуулж эхэлсэн түүхтэй. Энэ жил 12 дахь удаагаа А.Баярцэцэгийг илгээх гэж байна. "Miss world" бол хамгийн олон орны бүсгүйчүүд оролцдог цар хүрээгээрээ дэлхийд тэргүүлдэг гоо сайхны олимп билээ.

ТЭНГИС КИНО ТЕАТР

Төлөөлөөс илүү Төгөлдөө...

ҮНЭ ТӨЛБӨРГҮЙ

Ведда

Бүрэг Найрамдах Турк Улс тунхагласны 93 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх, тус Элчин сайдын яамны олон нийтэд нээлттэй дипломат ажиллагааг гэмжих зорилгоор Туркийн кино найруулагч Зүлфү Ливанелигийн 2010 оны бүтээл "Салах ёс" уран сайхны киног 2016 оны аравдугаар сарын 25, 29-ний өдрүүдэд 19:30 цагаас "Тэнгис" кино театрт үзүүлнэ.